

Svátky, tradice, zvyky

Základní informace

- *Zvyky a tradice vycházející z církevního kalendáře jsou hluboce zakořeněny v mentalitě ukrajinského národa.*
- *Obecně lze říci, že na Ukrajině je církevním svátkům přikládán daleko větší význam než v Česku.*

Církevní a občanské svátky na Ukrajině

- *Stejně jako v jiných zemích, lze i na Ukrajině svátky rozdělit na **církevní** (slavené podle pravoslavného církevního kalendáře) a **občanské** (různá výročí, památné dny)*
- *Církevní svátky jsou na Ukrajině slaveny s větší pompou než u nás a kromě Vánoc a Velikonoc zahrnují i jiné slavnosti, které u nás přežívají pouze v kostelích.*

Pravoslavný (juliánský) kalendář

- *Pravoslavná církev nepřijala tzv. gregoriánský kalendář, zavedený v roce 1582 papežem Řehořem XIII.*
- *V dnešní době je rozdíl mezi kalendářem juliánským a gregoriánským 13 dní.*
- *Proto jsou církevní svátky v zemích s pravoslavnou tradicí (včetně Ukrajiny) slaveny s třináctidenním posunem oproti zemím s katolickou (latinskou) tradicí.*

Nejvýznamnější církevní svátky

- 7. ledna – pravoslavné Vánoce
- 13. ledna – Starý Nový rok
- 19. ledna – Водохреца – Křest Páně
- Duben – květen – pravoslavné Velikonoce
- Červen – Slavnost Nejsvětější Trojice (п'ятидесятниця)
- 7. července – Ivana Kupala (slunovrat – svátek na pomezí křesťanské a pohanské tradice)
- 19. srpna – Slavnost Proměnění Páně (Яблучний Спас)
- 19. prosince – Den svatého Mikuláše

Pravoslavné Vánoce (Різдво Христове)

- *Jsou slaveny hlavně na západní Ukrajině a na venkově, ve velkých městech a východních průmyslových aglomeracích byly Vánoce nahrazeny Novým rokem.*

Pravoslavné Vánoce

- *Vánoční svátky se na Ukrajině začínají slavit večer 6. ledna poté, co se na obloze objeví první hvězda.*
- *Večer před narozením Páně se nazývá Svatý večer (Святий вечір)*
- *Samotné slavení Vánoc začíná sváteční večerí, která se skládá z 12 chodů*

Svatý večer (Святий Вечір)

- *Na svátečním stole se nachází 12 postních jídel, mezi nimiž nesmí chybět boršč, ryba, houby, pirohy s fazolemi a zelím, brambory, kompot a především **kuťa**.*

Kuťa (Кутя)

- *Nejtypičtější ukrajinské (a také běloruské a litevské) jídlo na svátečním stole.*
- *Jedná se o kaši připravenou z tlučené pšenice, medu, zrněk máku, ořechů, rozinek a jiných přísad.*

Některé zvyky spojené se Svatým večerem

- *Duše zemřelých se účastní sváteční večeře – je potřeba se o nich zmínit dobrým slovem a po večeři jim nechat nějaké jídlo na stole (mýt nádobí v tento den je hřích)*
- *Na zápraží nebo do rohů místnosti se klade česnek – jako ochrana před zlými silami.*
- *Mnoho zvyků je spojeno také s kuťou – někde do nádoby s kuťou kladou na noc lžice všichni členové rodiny – čím lžička je ráno převrácená, ten do roka zemře.*
- *Podle jiné tradice na Svatý večer dobytek dokáže mluvit lidskou řečí. Proto někde koně, voly a krávy krmili lidským jídlem – chlebem.*

7. ledna – 1. den vánoční

- První den vánoční (“перший день”) je určen k návštěvám příbuzných a známých. Je zakázáno pracovat, s výjimkou nejnezbytnějších činností
- Večer se chodí **koledovat** – skupiny mladých chlapců chodí od domu k domu, přejí hospodářům všechno nejlepší – věří se totiž, že přání vyslovená tento den mají magickou moc a budou splněna.

Starý Nový rok – 13. ledna

- *Druhý svátek vánočního cyklu, který má pohanskou tradici.*
- *Stejně jako ve Svatý večer, i zde hospodyně připravuje slavnostní večeři – ale již štědrou, nikoli postní, proto se večer nazývá „štědrým“.*
- *I na Štědrý večer se připravuje kuřa, která je bohatší (dělá se na sádle)*

Štědrý večer (Щедрий вечір)

- *Na štědrovečerním stole nechybí „štědrá“ kuřa, maso, klobásy a jiná tučná jídla.*
- *Na Štědrý večer se také chodí po koledě, zpívají se tzv. щедрикы.*
- *Na štědrovečerní noc také dívky věští, co jim přinese osud v následujícím roce.*

Водохреща (Хрещення Господнє)

Slavnost křtu Páně – 19. ledna

- *Třetí a poslední velký svátek vánočního a novoročního cyklu.*
- *Slaví se památka Kristova křtu v řece Jordánu.*
- *V předvečer tohoto svátku rodina opět usedá ke slavnostnímu stolu (po celodenním půstu).*
- *Ráno se chodí do kostela světit vodu, kterou poté hlava rodiny kropí ostatní členy rodiny, zápraží, dům, chlévy.*
- *Po Slavnost křtu Páně začíná masopust a všeobecné veselí, které trvá až do doby postní*

Pravoslavné Velikonoce

- *Největší křesťanské svátky v roce.*
- *Podle juliánského kalendáře začíná jaro o 13 dní později a datum Velikonoc se určuje podle prvního jarního úplňku, proto časový odstup pravoslavných Velikonoc od katolických může být různý.*

Dny Velikonos

- *Poslední týden před Velikonosemi se nazývá „Страсна седмиця”, podle utrpení, kterým musel projít Kristus*
- **Čtvrtek (Страсний або чистий четвер)** – *v tento den se peče velikonoční chléb, tzv. „paska“ jako symbol Kristova těla, je potřeba očistit tělo i duši. Vyrábí se svíčka, tzv. „страсна свіча”, která má ochránit obydlí před požáry a tělo před nemocemi.*
- **Pátek (Страсна п’ятниця)** – *nejsmutnější den – v tento den zemřel Kristus. Přísný půst a smutek – nelze nic jíst, péct, poslouchat hudbu. Večer se jde na obřady do kostela.*

Dny Velikonoc

- **Sobota (Страсна субота)** – *Velké přípravy na Velikonoce (úklid, pečení, vaření a malování kraslic)*
- **Neděle (Великдень)** – *Největší křesťanský svátek v roce. V noci ze soboty na neděli se konají v kostelích slavnostní bohoslužby na památku vzkříšeného Krista. V neděli následuje slavnostní oběd, celý sen se nese ve znamení hojnosti (plný stůl) a veselí.*
- *Až do slavnosti Nanebevstoupení Páně by každý pravoslavný křesťan měl zdravít „Христос воскрес“, načež by se mu mělo dostat odpovědi „Воистину воскрес“*

Velikonoční pondělí (Обливаний понеділок)

- *Na velikonoční pondělí se zejména na vesnicích dochoval zvyk polévání děvčat vodou.*

Svátek Ivana Kupala

- noc na 7.července

- *Vyvinul se z tradičního pohanského svátku slunovratu. Ve stejný den (24. června resp. 7. července) křesťané slaví svátek narození Jana Křtitele (Івана Хрестителя)*
- *Název vznikl sloučením jmen Jana Křtitele a pohanského boha plodů země Kupala.*
- *Děvčata pletou věnečky a pouštějí je po vodě – kterým směrem věneček poplave, odtud bude ten pravý.*
- *V nejkratší noc roku jsou zakládány ohně, které musí všichni přeskociť a takto se očistit.*

Svátek Proměnění Páně (19. srpna) (Преображення Господне або “Яблучний Спас”)

- *Jeden z největších pravoslavných svátků (připomíná proměnění Krista na hoře Tábor)*
- *V tento den se v kostelích svědí jablka, hrušky a jiné plody*
- *Pro obyčejný lid se vždy jednalo o slavnost žní a ukončení léta*

Svatý Mikuláš (Святий Миколай)

– 19. prosince

- *Oblíbený dětský svátek, zejména na západní Ukrajině.*
- *Podle tradice Mikuláš přináší v noci dětem dárky a dává je pod polštář.*
- *Na západní Ukrajině děti píší Mikulášovi dopisy, ve kterých uvádějí, co během minulého roku udělali dobrého a špatného a prosí o dárky.*

Občanské svátky

- *Kromě křesťanských najdeme v ukrajinském kalendáři také množství více či méně důležitých občanských svátků a významných dnů. Uvedeme jen některé z nich.*

Nový rok – 31. prosince -1. ledna

- *V mnohých oblastech během dlouhého období SSSR oslavy Nového roku zcela vytlačily původní vánoční tradice.*
- *Dnes se na Nový rok strojí stromeček (новорічна ялинка) a za všeobecného bujarého veselí Děda Mráz (Дід Мороз) přináší dárky.*

Den svatého Valentýna (14. února)

- *Už i na Ukrajinu dorazil tento veskrze komerční svátek všech zamilovaných*

Mezinárodní den žen (8. března)

- Svátek amerického původu, který však získal popularitu zejména v zemích bývalého SSSR.
- V tento den muži nejdou do práce, darují svým ženám květiny a vydatně připíjejí na jejich zdraví.

Svátek práce – 1. května

(День міжнародної солідарності трудящих)

- Nejvýznamnější svátek v období SSSR.
- Dnes je jeho význam mnohem menší. V tento den se obvykle konají nejrůznější politické mítinky a demonstrace.

Den vítězství nad fašizmem- День Перемоги (9. května)

- *Oslava vítězství Rudé armády nad fašistickými vojsky ve Velké vlastenecké válce (1941 – 1945).*
- *Konají se různé pochody, vzpomínkové a pietní akce*

Den nezávislosti –

День незалежності (24. srpna)

- *Státní svátek, oslava dne vyhlášení nezávislosti Ukrajiny 24. 8.1991.*
- *Konají se nejrůznější politické i společenské akce, koncerty apod. Města jsou obvykle vyzdobena ukrajinskými vlajkami a symboly.*

З Днем
Незалежності
України!

